

گزارش مشاهده مواردی از فیتوبزوار (Phytobezoar) در شیردان لاشه های بز در کشتارگاه دام بم

حجت الله جعفری، دکترای عمومی دامپزشکی، معاون دامپزشکی شهرستان بم، اداره کل دامپزشکی استان کرمان
پست الکترونیکی: hjveterinary@yahoo.com

زهرة وکیلی، دکترای عمومی دامپزشکی، کارشناس اداره کل دامپزشکی استان کرمان، اداره کل دامپزشکی استان کرمان
پست الکترونیکی: zohrevakili1363@gmail.com

مقدمه:

بزوار (Bezoar) می تواند تقریباً از هر ماده ای از جمله غذا، مو، داروها و آدامس تشکیل شده باشد. بزوار (Bezoar) معمولاً در معده یافت می شود، اما ممکن است در هر جایی از مری تا انتهای رکتوم یافت شود. بزوارها (Bezoar) ترکیباتی از مواد خارجی هضم نشده باقی مانده هستند که در دستگاه گوارش تجمع یافته و معمولاً در معده یافت می شوند. آنها بیشتر در معده حیوانات نشخوارکننده مانند بز، بز کوهی و لامها هستند. حیوانات مبتلا اغلب بدون علامت هستند یا علائم غیر قابل تشخیص از سایر اختلالات گوارشی را نشان می دهند که منجر به تشخیص دیر هنگام می شود و عوارض بالقوه تهدید کننده زندگی مانند اختناق در قسمت های خاص رخ می دهد. افراد مبتلا ممکن است به دلیل سیری و استفراغ زود هنگام کاهش وزن قابل توجهی داشته باشند و وضعیت تغذیه آنها به خطر بیفتد (purohit and etc, 2018:721-724, Kamal).

بزوارها (Bezoar) به عنوان شکلی از بتون غذایی شسته می شوند که در دستگاه گوارش حیوانات و انسان رشد می کنند. بر اساس ترکیب آنها، بزوارها (Bezoar) به پنج سروتیپ طبقه بندی می شوند که شامل فیتوبزوارها (Phytobezoar)، تریکوبزوارها (Tricobezoar)، لاکتوبزوارها (Lactobezoars)، دارویی یا فارماکوبزوارها (Pharmacobezoars) و بتن ریزی ها هستند (and Azizi 2010:95-99, etc). در بیماران مبتلا، فیتوبزوارها (Phytobezoar) در شیردان در طی یک دوره چند ماهه تشکیل می شوند. در مرحله نهفته تظاهرات بالینی محدودی وجود دارد. سپس به دلیل از دست دادن تدریجی اشتها و نهفتگی شیردان، گوسه مبتلا به تدریج ضعیف می شود که این امر به تدریج ضعیف می شود. در نهایت اگر حیوان تحت عمل جراحی قرار نگیرد باعث لاغری و مرگ می شود (and etc 2010:95-99 Azizi).

شرح گزارش:

در مهر سال ۱۴۰۱ در کشتارگاه دام بم (استان کرمان) لاشه های یک خط کشتارگاهی دام سبک (گوسه نر و بز) مورد بازرسی بهداشتی قرار گرفتند که طی بازرسی از دستگاه گوارش سه مورد از لاشه ها مواردی متعدد از فیتوبزوار (Phytobezoar) در شیردان لاشه ها مشاهده شد. قابل ذکر است سه مورد لاشه اشاره شده بز و سنی بالاتر از چهار سال داشتند. اندازه بزوارهای تا شدستی متر نیز مشاهده گردید و فیتوبزوارها (Phytobezoar) سطح اکثر آنها صاف و هموار و خیلی محکم بودند و به سختی شکسته می شدند.

مشاهده فیتوبزوار (Phytobezoars) با اندازه و اشکال مختلف در شیردان یک راس بز کشتاری در کشتارگاه دام شهرستان بزم

مشاهده فیتوبزوارهای (Phytobezoars) با اندازه بیش از شش سانتی متر در شیردان یک راس بز کشتاری در کشتارگاه دام شهرستان بزم

حث و نتیجه گیری:

در ایران مطالعات و تحقیقات محدودی در فیتوبزوارها (Phytobezoars) و علل ایجاد راه های کنترل و پیشگیری از وقوع آنها در حوزه دامپزشکی انجام گرفته است لکن می طلب مطالعات گسترده تر و جامع تری در این زمینه انجام پذیرد. قابل ذکر است در مطالعه ای که توسط عزیززی و همکاران در سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۰۶ در کشتارگاه ارومیه، تحت عنوان اثرات نژاد، فصل و سن با مشاهدات هیستوپاتولوژیکال در فیتوبزوار (Phytobezoars) گوسفندی انجام پذیرفت رخداد فیتوبزوار (Phytobezoars) را به صورت یک ضایعه نادر در نشخوارکنندگان عنوان کردند و رخداد آن را به صورت انفرادی مطرح نمودند و حداکثر سایز آنها را ۴۲ میلی متر قطر

سازمان دامپزشکی کشور

سلام و سلامتی

و فیتوبزوارها (Phytobezoars) محکم بوده و به سختی شکسته می شدند که در مطالعه ما نیز فیتوبزوارها محکم بوده و به سختی شکسته می شدند (Azizi, 2010:95-99 and etc). در مطالعه عزیز ی و همکاران شیوع فیتوبزوارها در فصل زمستان بیشتر از دیگر فصول و همچنین پاییز بیشتر از بهار تشیص داده شد که در مطالعه ما نیز شیوع این رخداد در فصل پاییز بیشتر بود که تشابه نتایج این دو تحقیق را نشان می دهد در مطالعه عزیز ی و همکاران شیوع کمتر بیماری در گوسفند یکساله نسبت به دوساله مشاهده شد که در مطالعه ما نیز ابتلا در بزهای بالای چهار سال سن مشاهده شد که نشان می دهد ارتباط سن بالاتر با ابتلای دام با ضایعه بی تاثیر نیست (Azizi, 2010:95-99 and etc). در مطالعه ای که توسط G.F. BATH و همکاران در Cape midlands انجام گردید حساسیت بزها را نسبت به گوسفند به این عارضه بیشتر عنوان کردند و رخداد این مورد را در اواخر زمستان و اوایل پاییز بیشتر مشاهده نمودند که این دو موضوع با مطالعه ما مطابقت دارد و سطح اکثر فیتوبزوارها (Phytobezoars) صاف و هموار بود که این مشاهده نیز با مطالعه ما مشابه می باشد (G.F. Bath, 1979:69 and etc). با توجه به اثرات منفی فیتوبزوارها (Phytobezoars) بر راندمان تولید و در نتیجه کاهش وزن دام های کشتاری، می طلبد بررسی های علمی و جامع تری در خصوص این ضایعه متابولیکی انجام پذیرد و به نظر می رسد این هدف با بررسی های میدانی و کشتارگاهی کارشناسان و ارائه گزارش به سازمان ها و نهادهای تحقیقاتی تحقق می یابد.

منابع مورد استفاده :

1-Kamal purohit , Goverdhan singh , Anita Rathore (Number 2018) “Trichobezoar in Sirohi Goat –A Case Report”, *Int.J.Curr.Microbiol.App.Sci* 7(11):721-724.

2-Azizi .A, Farshis A.A, Mardani.K. and Farzaneh, H (2010) “Sheep abomasal phytobezariasis :the effect of breed ,season and age with histopathological observations”, *International journal of veterinary research*.4;2:95-99.

3-G.F. Bath and T. Bergh (1979) “A Specific from of abomasal phytobezoar in goats and sheep” *Journal of the south African veterinar association*, SO No.2, 69.

سازمان اسرار
سلام و سلامتی